

Beelden en penningen van Geer Steyn

Een boekbespreking

In 1973 won Geer Steyn de zilveren Prix de Rome voor beeldhouwkunst. Deze prijs stelde hem in staat om zijn opleiding te vervolgen in Wenen, bij Fritz Wotruba. Als Steyn aan hem foto's laat zien van het werk dat hij heeft gemaakt als student aan de Rijksakademie in Amsterdam, krijgt hij te horen: 'Es musz ganz anders sein!' Enkele jaren later, in 1976 en allang weer terug in Amsterdam, ontwerpt Steyn een penning voor de vpk. Op de keerzijde staat een citaat van Bertolt Brecht: 'Es geht auch anders, doch so geht es auch.' Een mooi contrast met de eerder aangehaalde uitspraak. Wotruba zegt dat het anders moet, Brecht dat het anders kan (maar niet hoeft). Het citaat van Brecht lijkt mij een passend motto voor het hele oeuvre van Geer Steyn. We kunnen maar beter tevreden zijn met de mogelijkheden die we op een bepaald moment hebben. De absolute top is onbereikbaar. Tegelijkertijd is de uitspraak van Brecht te lezen als een ode aan eigenwijsheid. Trek je niets aan van anderen: ga je eigen gang. En ook dat is tekenend voor Geer Steyn.

De kunstenaar bereikte in 2015 de leeftijd van 70 jaar. Tot en met 15 mei 2016 heeft hij een grote overzichtstentoonstelling in Museum Beelden aan Zee. Bij deze tentoonstelling verscheen een boek met catalogi van de beelden en penningen van Geer Steyn. Tevens bevat het boek drie beschouwende teksten: een persoonlijk voorwoord van museumdirecteur Jan Teeuwisse, een autobiografische schets van Geer Steyn en een uitvoerige kunstbeschouwing van Hans Sizoo. Voor het catalogiseren van de beelden is Albert Smit verantwoordelijk. Jadwiga Pol-Tyszkiewicz stelde de

oeuvrecatalogus van de penningen samen.

Haar overzicht van penningen is genummerd van nul (een dierbaar 'gevonden voorwerp') tot 124. Enkele nummers kennen nog een onderverdeling, want sommige stukken bestaan uit losse delen. Bij de samenstelling van de catalogus moest Jadwiga Pol zich beperken tot wat de kunstenaar zelf als volwaardige penningen beschouwde. Geer Steyn ontwerpt meestal talrijke varianten voordat hij een penning als afgerond presenteert. De meeste varianten vallen echter buiten dit boek. Elk stuk krijgt in de catalogus een korte toelichting. Ook nam Jadwiga Pol verwijzingen op naar publicaties waarin een bepaald exemplaar eerder is beschreven of afgebeeld. Bij alle nummers treffen we foto's op klein formaat aan. Elders in het boek zijn grotere afbeeldingen van een aantal penningen te vinden.

In zijn autobiografische essay merkt Geer Steyn op: 'Sculptuur is voor mij een vorm van serieel denken. De waarneembare natuur is te complex en voor

KAREL SOUDIJN

een beeldende uitspraak moet je kiezen voor een enkelvoudigheid.' Als beeldhouwer heeft hij verschillende thema's en portretten uitgewerkt in reeksen. Elk beeld levert weer een andere vereenvoudiging op. Het citaat van Bertolt Brecht past hier weer bij, want 'het' kan altijd anders. In verschillende reeksen beelden zien we hoe de ene vereenvoudiging een uitnodiging lijkt te bevatten om het onderwerp daarna weer eens anders aan te pakken. Een portret kan beginnen als een weergave waarin iemand nog goed herkenbaar is als persoon, terwijl latere versies zich beperken tot de suggestie van een lichaamshouding. We krijgen dan een reeks van minimaliseren en schematiseren te zien. Over een bepaald beeld schrijft Hans Sizoo: 'niet alles klopt in deze kop'. Steyn zoekt naar mogelijkheden om bekende zaken telkens net iets anders weer te geven dan de toeschouwer zou verwachten.

Wie de catalogus met penningen doorkijkt, ziet het handschrift van Geer Steyn geleidelijk aan veranderen. Als medailleur is de invloed van de Amsterdamse Rijksakademie nog lang zichtbaar, maar Jadwiga Pol merkt bij een portretpenning uit 1980 op, dat vanaf nu 'losse vormen' de compositie gaan bepalen. Het is ook interessant om te kijken naar de belettering. Lange tijd boetseerde Steyn de namen en teksten op penningen in een lettertype dat hem doet kennen als een leerling van Piet Esser. Maar rond 1980 zien we vereenvoudiging. Bij de hoofdletter A verdwijnt de dwarsbalk: een A wordt een omgekeerde V. De poten van de letter M komen verder uit elkaar te staan. Nog weer later boetseert Steyn zijn letters niet meer. Hij krast ze zo simpel mogelijk in het kleimodel. Zijn handschrift gaat de richting uit van spijker-

schrift. Ook hier: schematiseren en minimaliseren.

Eigen beperkingen buit Steyn op een verrassende manier uit. Het lukt hem niet goed om bij huwelijksjubilea een conventioneel dubbelportret op een penning te zetten. Van de nood maakt hij echter een deugd. Bij een penning uit 2001 voor Herman Gerritsen en Cathy Salzman zet hij hun sterk geschematiseerde portretten op verschillende kanten van de penning. De jubilarissen houden zich actief bezig met numismatiek. Op beide portretten brengt Steyn nu een 'klop' aan met een kopje van de ander. In 2008 gaat hij een stap verder. Olga Dreesmann en Harry Vehmeyer komen elk op een kant van hun penning te staan, maar direct achter hun eigen portret is een schim (of echo) van de ander te zien. Nog weer verder gaat Steyn in 2011 als hij Lideke Hoffscholte en Frans Peese Binkhorst portretteert. Ze krijgen allebei een eigen portretpenning, met direct achter hun hoofd een echo van de ander. Op de keerzijde is nu bovendien een sterk geschematiseerd eigen portret te zien, waar nauwelijks herkenbaar de partner ook nog weer eens doorheen schemert.

Het is prachtig om al dit werk bij elkaar te zien. Er bestaat weliswaar een groot verschil tussen in steen gehakte beelden en in klei geboetseerde penningen – maar eigenlijk is dit enorme verschil zeer relatief. Althans, bij Geer Steyn.

HANS SIZOO, GEER STEYN, JAN TEEUWISSE, JADWIGA POL-TYSZKIEWICZ & ALBERT SMIT *Geer Steyn: beelden – penningen* (Zwolle, Waanders, 2016), 176 p., ISBN 9789462620674, €24,95 + €1,95 verzendkosten, www.waandersdekunst.nl/geer-steyn-beeldhouwer.html. ■